

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΥΡΑ

LÉONOR
DE RÉCONDO

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΧΑΡΑ ΣΚΙΑΔΕΛΛΗ

ΙΚΑΡΟΣ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΥΡΑ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Le grand feu*

© 2023, Léonor de Récondo

© 2023, Éditions Grasset & Fasquelle

© 2024, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική έκδοση

Μετάφραση από τα γαλλικά: Χαρά Σκιαδέλλη

Επιμέλεια – Διόρθωση: Δημήτρης Παπακώστας

Σχεδιασμός – Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Κοτσάτος Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς – Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν.2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Σεπτέμβριος 2024

ISBN 978-960-572-671-3

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Léonor de Récondo

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΥΡΑ

Μετάφραση
Χαρά Σκιαδέλλη

ΙΚΑΡΟΣ

Για τον Κριστόφ

Love is anterior to life,
Posterior to death,
Initial of creation, and
The exponent of earth.

EMILY DICKINSON

Η Ιλάρια γεννιέται τα χαράματα της 31ης Μαΐου 1699. Η έκτη κόρη της οικογένειας που ξεφυτρίζει με το μικροσκοπικό κορμάκι της, τέλεια σχηματισμένο, δάχτυλα, χέρια και πόδια, κοιλιά και όργανα, όλα στη θέση τους, μαλλιά και στρογγυλό κρανίο.

Η Φραντσέσκα κάθεται σε μια μεγάλη πολυθρόνα, η λεκάνη και τα πανιά περιμένουν την ώρα τους. Γνωρίζει την οδύνη, την υπομονή που θα χρειαστεί, τη λαβίδα που ανοιγοκλείνει, τη δίψα και τη ζάλη.

Στη Βενετία έχει ήδη ζέστη, υγρασία, έπειτα από μία εβδομάδα με ανεξήγητες μπόρες. Η βροχή προμηνύει ευτυχή γέννηση, της είπαν. Ένα σημάδι νερού όπως η πόλη, ένα σημάδι αιώρησης. Μια απαλή αιώρηση, θα ξέρει να πλέει. Περιμένει κορίτσι, το προαισθάνεται.

Ο Τζάκομο πήγε να φωνάζει την Μπιάνκα. Ανάμεσα στα κάγκελα, χτύπησε το τζάμι του μεγάλου πέτρινου κτίσματος της Πιετά. Στο ισόγειο, η Μπιάνκα είναι εκεί, φύλακας, πορτιέρισσα, φρουρός των βαριών ξύλινων θυρόφυλλων και της επιβλητικής κλειδαριάς τους. Δεν αποφασίζει η ίδια ποια δικαιούται να διαμείνει στο ίδρυμα, αλλά κάθε κορίτσι περνά από εκείνη. Με τα τρυφερά της χέρια, τις άγγιξε όλες, με φασκιές ή φόρεμα, αυτή τις καθησυχάζει και τις οδηγεί ως την Ηγουμένη.

Ο Τζάκομο είναι γαλήνιος. Της λέει, έλα, είναι για σήμερα το πρωί. Είναι η έκτη φορά που θα γίνω πατέρας. Σκέφτεται τους κινδύνους αιμορραγίας, οτιδήποτε θα μπορούσε να συμβεί, χωρίς να περιορίζεται η χαρά του.

Εδώ και δεκαπέντε περίπου μέρες προσεύχεται πρωί και βράδυ. Ναι, όρθιος και εσπερινός στον Σαν Τζοβάνι ιν Μπράγκορα. Πριν από κάθε γέννηση, εκκλησιάζεται τακτικά, πλημμυρισμένος απ' την πίστη του, εκλιπαρώντας γονατιστός να μην είναι τυλιγμένος ο ομφάλιος λώρος ή παραμορφωμένο το σώμα.

Η μικρή πόρτα της Πιετά, κομμένη μέσα στο ένα απ' τα τεράστια θυρόφυλλα, ανοίγει. Ακούει τους μεντεσέδες να τρίζουν, έπειτα τον υπόκωφο κρότο όταν ξανακλείνει. Η Μπιάνκα είναι μπροστά του, με το λευκό βαμβακερό μαντίλι της φορεμένο στραβά στο κεφάλι. Τον κοιτάζει χαμογελώντας.

Μα δεν χτενίστηκες για να ξεγεννήσεις την ξαδέλφη σου;
Αυτή ξεσπάει σε γέλια.

Θα μπορεί να πιαστεί απ' τα μαλλιά μου χωρίς να φοβάται μη μου τα χαλάσει! Κι ύστερα, το παιδί που θα γεννηθεί, ελπίζουμε ότι θα βγει χτενισμένο εκείνο...

Η βάρκα περιμένει στο μικροσκοπικό κανάλι.

Ο Τζάκομο τη βοηθά ν' ανέβει, είναι φορτωμένη με το καλάθι της. Κωπηλατεί απ' τη μία πλευρά, απ' την άλλη, βιάζεται. Η γυναίκα του, οι κόρες του, οι δικοί του, η οικογένειά του, και σύντομα τούτο το καινούργιο παιδί...

Για μια στιγμή στέκεται να κοιτάζει τον ουρανό. Ένα όμορφο αχνό γαλάζιο, στενή λωρίδα ανάμεσα στα κτήρια, ένα γαλάζιο μετά τη βροχή που προμηνύει ένα καλύτερο ξημέρωμα.

Ένα αχνό γαλάζιο που βουλιάζει μες στο νερό, που μουλιάζει με λιμνοθάλασσα, ξεπλένεται απ' το σκοτάδι, χώνεται ανάμεσα σε τούβλα και μάρμαρα, μια νέα αυγή, μια γέννηση, μέσα στην ανεμελιά, μέσα στην άγνοια πως η Ιλάρια θα ξεμυτίσει σε λίγο με την αναδυόμενη σάρκα της.

Δίχως να δυσκολευτεί, πλημμυρισμένη απ' την επερχόμενη κραυγή της, ζωή βυθισμένη εδώ κι εννέα μήνες στου πλακούντα τη θαλπωρή, κύτταρα που μαζεύτηκαν υπομονετικά, πολλαπλασιάστηκαν, τρίφτηκαν μεταξύ τους, καταπιάστηκαν με τη σύσταση μιας νέας ύλης, χέρια, ένα μάτι, δύο μάτια, πνεύμονες και καρδιά· μια καρδιά που χτυπά, μες στην αποκοιμισμένη, αδιάφορη για το θαύμα Βενετία, μια καρδιά που θα υπάρξει, μια καρδιά για να πεθάνει.

Επιδημίες, χαρές, ιερά εξέταση, μυστικά, ενθουσιασμοί από νερό κι από φωτιά, η καρδούλα θα ζησει τον καιρό της, κυριευμένη από ανησυχίες και φουσκωμένη από ευτυχίες, ξεχασιάρα, δειλή κι ενίοτε γενναία, μα πάντα κρατώντας σταθερά τον παλμό της ζωής της Ιλάρια, της οποίας ο Τζάκομο δεν ξέρει ακόμη το όνομα, δεν γνωρίζει ακόμη το λεπτό χνούδι που καλύπτει τα μπράτσα της, τα γουρλωμένα μάτια της, ούτε τη μακρόσυρτη κραυγή που αφυπνίζει μια ολόκληρη ζωή, μια πόλη και τη λιμνοθάλασσα, σμήνη από κοράκια και κορμοράνους, τα χαράματα.

Ο Τζάκομο πλεύρισε. Στη σκάλα που ανεβαίνει απ' το μαγαζί στο υπνοδωμάτιο, με την Μπιάνκα ν' ακολουθεί από κοντά, βιάζεται, φτάνουμε, εδώ είμαστε, *tesoro*, βάστα γερά!

Απευθύνεται στη Φραντσέσκα που τους περιμένει, το θησαυρό του, το στολίδι του, στολίδι μου, της ξαναλέει, μες στα βουνά από μετάξι, στολίδι μου. Κι όταν, μπαίνοντας στην κάμα-

ρα, πατάει στα ανώμαλα κεραμικά πλακάκια, όταν η Μπιάνκα παραλίγο να σκοντάψει σ' ένα απ' αυτά, ανάμεσα σε δυο πονεμένες γκριμάτσες, η Φραντσέσκα τους λέει, έρχομαι σε λίγο.

Η Μπιάνκα βγάζει απ' το καλάθι της, κρυμμένο μες στα πανιά, ένα ξύλινο αγαλματάκι της Μαντόνας, το γούρι της πριν από κάθε τοκετό. Ξαποστέλνει τον Τζάκομο έξω, λέει στη Φραντσέσκα να ξαπλώσει στο κρεβάτι, ύστερα τακτοποιεί τα σταμνιά με το νερό, κι ένα μπουκαλάκι με ξίδι κι ένα με γκράπα, κοντά της, αφήνει στον πάτο του καλάθιού, να μη φαίνεται, τη μακριά σιδερένια λαβίδα.

Η Φραντσέσκα ξεφυσάει, κοκαλώνει, τεντώνεται. Και η Μπιάνκα, όπως έκανε πάντα, όπως της έμαθε η δική της μάνα, κάθεται πίσω από την ξαδέλφη της στο κρεβάτι, με τα πόδια διπλωμένα στο πλάι, της χαϊδεύει την κοιλιά που φουσκώνει και χαλαρώνει. Ψιθυρίζει στο αφτί της ιδρωμένης Φραντσέσκας, την ενθαρρύνει, την καθοδηγεί σπρώχνοντας συγχρόνως το παιδί, βγάζοντάς το απ' τη μακαριότητα της μήτρας, μέσ' από το στενό κανάλι, προς το φως. Η Μπιάνκα βλέπει αυτό το κανάλι σαν εικόνα της υδάτινης πόλης. Λέει, τώρα, εδώ είμαστε, έρχεται τώρα.

Και η Φραντσέσκα, στα δύσπιστα χέρια της, υποδέχεται για έκτη φορά ένα παιδί.

Τέλεια, είναι τέλεια, κι έχει στο μπούτι της μια υπέροχη κοκκινωπή κηλίδα, της ψιθυρίζει η Μπιάνκα. Σαν αυτή που έχεις εσύ.

Λίγους μήνες νωρίτερα, η Φραντσέσκα κι ο Τζάκομο είχαν πάει ν' ακούσουν μια θεία λειτουργία με χορωδία στην Πιετά. Ήταν η γιορτή του Πάσχα. Εισπνέοντας το μείγμα από λιβάνι και καπνό κεριών, ενώ υψωνόταν το τραγούδι των κοριτσιών που ήταν κρυμμένα πίσω απ' τα σιδερένια κάγκελα του μαρμάρινου υπερώου, η Φραντσέσκα άγγιζε τη φουσκωτή κοιλιά της. Χάιδευε το επερχόμενο πλασματάκι, ψιθυρίζοντάς του ταυτόχρονα: αν είσαι κορίτσι, θα τραγουδήσεις μαζί τους.

Νιώθοντας μια ξαφνική ανάταση, συνδυάζοντας συναυλία και λειτουργία, συγχέοντας τις ουράνιες φωνές με τη δική της επιθυμία, έπιασε το χέρι του συζύγου της. Αργότερα, θα του έλεγε ότι το παιδί τους, το έκτο που θα γεννιόταν, θα τραγουδούσε ανάμεσα σ' αυτούς τους αγγέλους.

Συγκλονισμένη απ' τη μουσική, θυμόταν τον εαυτό της στην εφηβεία. Όταν η μητέρα της την πήγε από την Πάδοβα στη Βενετία. Έπρεπε ν' αγοράσουν ύφασμα για το φόρεμα του αρραβώνα μιας απ' τις αδελφές της. Τους έδειξαν το μαγαζί των Τατζανότε, κοντά στο ίδρυμα της Πιετά.

Με μία μόνο φράση, το πεπρωμένο της Φραντσέσκας είχε προδιαγραφεί.

Κάτω από τα μακριά ράφια από σκούρο ξύλο, ο Τζάκομο ξεδί-

πλωσε κι άπλωσε τα πολυτελή τόπια, χωρίς να πάρει στιγμή τα μάτια του από τη σιωπηλή κοπέλα.

Στο στενό μαγαζί που τα ράφια του ήταν μια πανδαισία χρωμάτων, ο Τζάκομο και η μητέρα της συζήτησαν κάμποση ώρα για την ποιότητα των υφασμάτων, δίστασαν ανάμεσα σε πολλά κι ύστερα έβγαλαν ένα για να το εξετάσουν στο φως. Τίποτα καλύτερο για να κρίνουμε το χρώμα, είπε αυτός.

Η κοπέλα τούς ακολούθησε· ο Τζάκομο θαύμασε τη γαλάζια ανταύγεια του μεταξιού πάνω στο λαιμό της Φραντσέσκας. Με μια ξαφνική παρόρμηση, της έδωσε λίγα μέτρα παραπάνω.

Είναι για σας, της είπε απλώνοντάς το. Είναι για σας, ώστε αυτό το χρώμα να σας συνοδεύει πάντα.

Και η Φραντσέσκα, με την εφηβική της ανεμελιά, άρχισε να μουρμουρίζει: η χαρά του ταφτά, η χαρά του ταφτά.

Την άλλη μέρα γύρισαν σπίτι και λίγες εβδομάδες αργότερα ο Τζάκομο τη ζήτησε σε γάμο, πρόταση που έγινε δεκτή αμέσως.

Μέχρι να πραγματοποιηθεί η τελετή, μεταξύ Πάδοβας και Βενετίας, η Φραντσέσκα έραψε όλη τη φόδρα του νυφικού με το γαλάζιο του καλού της. Ένα γαλάζιο πιο βαθύ απ' της λιμνοθάλασσας στο φως του ήλιου, ένα γαλάζιο που το ποτίζει η καταιγίδα τη νύχτα του Αϊ-Γιάννη· μια προληπτική κίνηση που δεν ήταν καθόλου επιπόλαιη, στα μύχια της ψυχής της, του αγνού κορμιού της, η υπόσχεση της αγάπης τους την είχε πείσει.

Από τότε, αυτό το γαλάζιο τη συνόδευε σε κάθε σημαντική στιγμή της ζωής της, ορατό ή άορατο στους άλλους. Σε κάθε βάφτιση, λίγο από κείνο το μετάξι· στα τρία μικροσκοπικά φέρετρα των παιδιών της που γεννήθηκαν νεκρά, γαλάζια σάβανα.

Ο Τζάκομο την πείραζε γι' αυτή τη μανία. Δεν καταλαβαίνεις, του απαντούσε πάντα, δεν βλέπεις ότι μέσα μου έχω αυτό το χρώμα.

Λίγο πριν έρθει η ώρα της γέννας, η Φραντσέσκα πήγε στην Μπιάνκα και της είπε, θα ήθελα να μπει στην Πιετά η μικρή.

Η Μπιάνκα την έκοψε αμέσως, περίμενε να δεις αν θα ζήσει ετούτη δω! Ποτέ δεν ξέρεις... Η μοίρα των παιδιών είναι πολύ εύθραυστη.

Και η δική μας, Μπιάνκα; Και η δική μας; απάντησε η Φραντσέσκα, εξαγριωμένη ξαφνικά. Γι' αυτό ακριβώς πρέπει να μεγαλώσει στην Πιετά!

Όλοι στη Βενετία είχαν συγγενείς μολυσμένους απ' την πανούκλα. Πώς να ξεχάσεις τον αδιάκοπο χορό από παραμορφωμένα σώματα και φέρετρα;

Στη λιμνοθάλασσα οι θάνατοι και οι γεννήσεις συναγωνίζονταν σε αριθμό. Στη λιμνοθάλασσα οι άνθρωποι αγαπιούνταν πριν πεθάνουν, προσεύχονταν πριν λυπηθούν· πάλευαν όπως μπορούσαν ενάντια στο αναπότρεπτο.

Η Φραντσέσκα ήταν σίγουρη πως η έκτη κόρη της θα ζούσε και θα τραγουδούσε. Θα έρχομαι να την ακούω εδώ, θα είναι κρυμμένη πίσω απ' τα κάγκελα, δεν θα μπορώ να τη βλέπω αλλά θα μεγαλώσει μαθαίνοντας μουσική, χωρίς να παιδεύεται κόβοντας και ξανακόβοντας υφάσματα, μετρώντας και ξαναμετρώντας τσεκίνια. Δεν υπήρχε περίπτωση. Η Ιλάρια θα ζούσε και θα βασίλευε.

Τότε δεν θα με πειράζει να μπω κι εγώ στο χορό των νεκρών, επέμεινε η Φραντσέσκα στην ξαδέλφη της. Η φωνή της κόρης μου

θα είναι ήδη στον παράδεισο και θα μπορώ να πεθάνω ήσυχη.

Η Μπιάνκα δεν υποσχέθηκε τίποτα. Η Πιετά δεχόταν μόνο ορφανά κορίτσια, ή κόρες με γονείς αρκετά πλούσιους για να πληρώνουν τα μαθήματα μουσικής.

Θα μιλήσω στην Ηγουμένη, απάντησε μόνο.

Και χωρίς να περιμένει τη γνώμη του Τζάκομο, η Φραντσέσκα ορκίστηκε πως η οικογένεια θα δεσμευόταν να προσφέρει στο ίδρυμα τα αναγκαία υφάσματα για τα ρούχα των πιο φτωχών. Η Μπιάνκα την κοίταξε, άναυδη, κι έπειτα έβαλε τα γέλια, μα είναι 867 κορίτσια αυτή τη στιγμή!

Πες της πως θα δώσουμε ό,τι χρειάζεται για να τραγουδήσει η μικρή.

Το ακαταμάχητο επιχείρημα της Φραντσέσκας έπεισε γρήγορα την Ηγουμένη.

Αν η μικρή ζήσει, θα τη δεχτούμε από τον τρίτο κιόλας μήνα.

Κι έτσι, λευκά λινά και μεταξωτά επέτρεψαν στην Ιλάρια να μπει στη μουσική όπως θα έμπαινε στο μοναστήρι. Ανήμερα της Κοίμησης της Θεοτόκου το 1699, το βρέφος, μ' ένα γαλάζιο μαντίλι κρυμμένο στις φασκίες του, πέρασε τις πόρτες του ιδρύματος υπό την προστασία της Μπιάνκα.

Η Φραντσέσκα και ο Τζάκομο παρακολούθησαν τη λειτουργία εκείνης της μέρας κι έπειτα γύρισαν μερικά κανάλια πιο πέρα. Στο σπίτι των Τατζανότε έμεναν τώρα δύο μόνο κοριτσάκια.